

Zusammenfassung

Brno (Kat. Město Brno, Bez. Brno-město), Straßen Bašty und Nádražní. Parz. Nr. 353/1. Neuzeit. Stadt, Befestigung. Rettungsgrabung.

Anlass für die Rettungsgrabung im Juni 2019 war der Bau einer Treppe als Verbindung westlichen Enden der Straßen Bašty und Nádražní. Die Bauarbeiten reichten nicht unter das Niveau neuzeitlicher Aufschüttungen hinunter; letztere gehören größtenteils zu einer Abfolge von Aufschüttungsschichten für die VII. Bastion der Stadtbefestigung aus der 2. Hälfte des 17. Jahrhunderts.

Antonín Zůbek

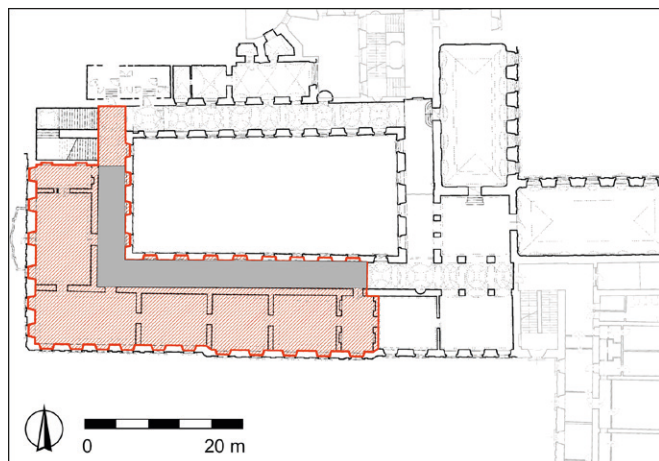
Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)

Moravské náměstí 1a, parc. č. 1.

Novověk. Klášter. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum byl realizován v souvislosti se stavbou „Částečná rekonstrukce 5 výstavních sálů a přílehlé chodby 2. NP, Brno, Moravské náměstí 1a“ (obr. 6). Proběhl v části Místodržitelského paláce, kterou dnes využívá Moravská galerie v Brně. Původně šlo o komplex konventu kláštera augustiniánů-eremitů, který byl založen v 50. letech 14. století moravským markrabětem Janem Jindřichem. Klášter prošel před polovinou 18. století rozsáhlou barokní přestavbou, která byla dílem brněnského zednického mistra Mořice Grimma. Klášterní objekty byly určeny pro úřady zemské správy. Na vnitřní úpravu místností dohlížel vídeňský dvorní architekt Franz de Paula von Hillebrandt, jenž v roce 1783 vypracoval projekt na změnu interiérů (Foltýn a kol. 2005, 173–180; Šeferisová Loudová, Kroupa 2015, 403–427).

Terénní část výzkumu se uskutečnila v říjnu roku 2019. V prostoru chodby jižního a západního křídla 1. patra zasáhly stavební práce při výměně podlahy do svrchní části zásypové vrstvy kleneb. Ta měla charakter stavební suti; její dominantní složku tvořila bělošedá maltovina, do níž byla přimíšena stavební keramika a její zlomky, především cihly novověkých formátů. Archeologický mobiliář (např. zlomky keramických nádob, kovové předměty, mince atd.) nebyl v uloženině zastoupen (Zůbek 2019).

Obr. 6. Moravské náměstí 1a. Sledovaná plocha vyznačena šedě, rozsah staveniště šrafovou. Zpracování Archaia Brno z. ú.

Abb. 6. Platz Moravské náměstí 1a. Überwachte Fläche grau, Umfang der Baustelle schraffiert. Kartierung Archaia Brno z. ú.

Literatura

Foltýn, D. a kol. 2005: *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Libri.

Šeferisová Loudová, M., Kroupa, J. 2015: Kláštery ve městě II. (severní část). In: J. Kroupa (red.): *Dějiny Brna 7*.

Uměleckohistorické památky. Historické jádro. Brno: Statutární město Brno, Archiv města Brna, 403–427.

Zůbek, A. 2019: *Nálezová zpráva o provedení záchraného archeologického výzkumu při stavbě „Částečná rekonstrukce 5 výstavních sálů a přílehlé chodby 2. NP“, Brno, Moravské náměstí 1a*. Rkp. nálezové zprávy z akce č. A80/2019. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

Zusammenfassung

Brno (Kat. Město Brno, Bez. Brno-město), Platz Moravské náměstí 1a, Parz. Nr. 1. Neuzeit. Kloster. Rettungsgrabung.

Die Rettungsgrabung wurde im Zusammenhang mit der Neugestaltung der Ausstellungssäle der Mährischen Galerie im sog. Statthalterpalast durchgeführt. Das Gebäude beherbergte ursprünglich einen Konvent von Augustiner-Eremiten, gegründet in den 1350er Jahren von dem mährischen Markgrafen Jan Jindřich (Johann Heinrich von Luxemburg). Das Kloster wurde um die Mitte des 18. Jahrhunderts im Barockstil umgebaut und diente später als Dikasterialgebäude (Sitz der Landesverwaltung). Im Oktober 2019 wurden bei der Erneuerung des Fußbodens im Gang des 2. Geschosses des Süd- und Westflügels Gewölbeschüttungen gestört, die nur Baukeramik enthielten.

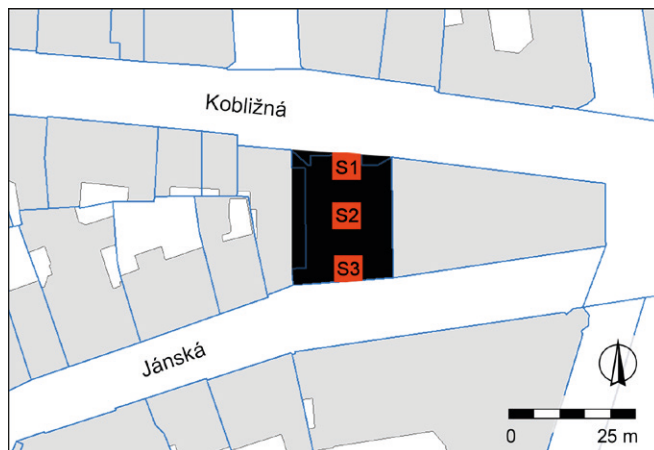
Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)

Pohořelec, parc. č. 160/1.

Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum byl vyvolán stavbou „Rekonstrukce komunikace – Pohořelec“ (obr. 7). Jeho terénní část se uskutečnila v červenci roku 2019. Nepříliš rozsáhlý výzkum přinesl sice jen dílčí informace, ale díky nim se lze vyjádřit k otázce, zda byl prostor Pohořelce ve středověku zastavěn, či nikoli. Získané poznatky svědčí spíše pro přítomnost zástavby.

Obr. 7. Brno, ulice Pohořelec. Vyznačení plochy staveniště. Nejhlubší sondy S1–S3. Zpracování Archaia Brno z. ú.

Abb. 7. Brno, StraÙe Pohořelec. Lage der Baustelle. Tiefste Suchschnitte S1–S3. Kartierung Archaia Brno z. ú.

Relikty po sobě následujících nezděných staveb byly zaznamenány ve střední partii dnešní plochy. Lze uvažovat o přítomnosti suterénní dřevohliněných staveb na severním a jižním okraji při ulici Kobližné a Jánské. Přesnější poznání charakteru zástavby a jejího vývoje by však mohl přinést jedině rozsáhlejší archeologický výzkum. Nezodpovězeno zůstalo, kdy přesně a proč došlo k jejímu zániku. Výzkum potvrdil pouze skutečnost, že se v novověku jednalo již o volné prostranství (Zůbek 2019).

Literatura

Zůbek, A. 2019: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Rekonstrukce komunikace – Pohořelec“*. Rkp. nálezové zprávy z akce č. A57/2019. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

Zusammenfassung

Brno (Kat. Město Brno, Bez. Brno-město), Pohořelec Straře, Parz. Nr. 160/1. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung. Die Rettungsgrabung erfolgte im Juli 2019 im Zusammenhang mit der Erneuerung der Straße Pohořelec. Sie zeigte, dass der Bereich der Straße im Mittelalter bebaut war. In der Mitte der untersuchten Fläche wurden Überreste aufeinander folgender Holzbauten freigelegt, wahrscheinlich Keller, die sich am nördlichen und südlichen Straßenseite nahe der Straßen Kobližná und Jánská befanden. Genauere Bebauungsstrukturen und deren Entwicklung könnte man nur mittels einer großflächigen Ausgrabung feststellen. Unbeantwortet blieb auch die Frage, wann und warum die Bebauung beseitigt wurde. In der Neuzeit gab es hier schon einen freien Platz.

Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)

Rooseveltova ulice 13, parc. č. 86/1, 86/2, 86/4.

Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán stavbou „Celková rekonstrukce objektu Rooseveltova 13“ (obr. 8). Terénní část výzkumu proběhla v letech 2018 a 2019. Sledované výkopy narušily kromě recentních uloženin, např. podkladových vrstev pochozích povrchů a zásypů inženýrských sítí, zejména zásypové

Obr. 8. Brno, ulice Rooseveltova 13. Vyznačení plochy staveniště. Zpracování Archaia Brno z. ú.

Abb. 8. Brno, Rooseveltova-Straße 13. Lage der Baustelle. Kartierung Archaia Brno z. ú.

souvrství příkopu novověkého městského opevnění a uložení související s výstavbou domu ve 2. polovině 19. století. Sledované vrstvy měly buď charakter planýrek zděných konstrukcí, skládajících se z maltoviny, zlomků cihel a kamenů, nebo byly tvořeny převážně přemístěným podloží. V prostoru příkopu byla pravděpodobně deponována především zemní hmota z tělesa bastionů a kurtin a nepotřebný materiál z rozebírání jejich vyzdění. Větší konstrukční prvky, především kamenné bloky, mohly snad být využity při zakládání nové zástavby. Nasvědčovalo by tomu především složení odhaleného základu východní stěny domu. Prostorem, kde dnes stojí dům Rooseveltova 13, procházela zřejmě linie středověkého městského příkopu. Po výstavbě barokního opevnění se celý pozemek stal součástí novověkého příkopu mezi vnitřním a vnějším fortifikačním pásmem. Topografické vyhodnocení situace na základě archivních pramenů a výsledků archeologických výzkumů ukázalo, že dům stojí při nejdříve jižní hraně III. bastionu (Zůbek 2019).

Literatura

Zůbek, A. 2019: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Celková rekonstrukce objektu Rooseveltova 13“*. Rkp. nálezové zprávy z akce č. A84/2017. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

Zusammenfassung

Brno (Kat. Město Brno, Bez. Brno-město), Rooseveltova-Straße 13, Parz. Nr. 86/1, 86/2, 86/4. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung. Die archäologische Rettungsgrabung anlässlich der umfassenden Renovierung des Hauses erfolgte in den Jahren 2018 und 2019. Hierbei traf man vor allem auf eine Abfolge von Aufschüttungsschichten, die den neuzeitlichen Stadtgraben füllen, sowie auf Ablagerungen, die mit dem Bau des Hauses in der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts zusammenhängen. Es handelte sich vor allem um Schutt und Erdmassen aus den Baukörpern der Bastionen und Kurtinen der neuzeitlichen Stadtbefestigung, aber auch um umgelagerten geologischen Untergrund. Größere Bauelemente, vor allem Steinblöcke, konnten mitunter für den Neubau wieder verwendet werden, wie dies die freigelegte Grundmauer der östlichen Hauswand zeigte. An der Stelle des heutigen Gebäudes verlief einst die Linie des mittelalterlichen Stadtgrabens und – nach dem Bau der Barockbefestigung – des neuzeitlichen Grabens zwischen der inneren und äußeren Befestigungszone. Aufgrund von Archivquellen und des archäologischen Befundes steht das Haus wohl an der ehemaligen Südkante der III. Bastion.

Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)

Náměstí Zelný trh 8, parc. č. 310.

Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V rámci projektu „MZM – odvodnění opěrné zdi“ pokračoval i v roce 2019 záchranný archeologický výzkum (viz Antal et al. 2019, 235–236). Plocha výzkumu je situována na východním svahu Petrova. Je vymezena Ditrichštejnským palácem, Biskupským dvorem a dnešní uličkou Václava Havla. Po výstavbě Ditrichštejnského paláce, která započala v roce 1613, byla většina plochy využívána jako ovocná zahrada a v posledních desetiletích jako parkoviště Moravského zemského muzea.

První fáze výzkumu probíhala pouze v pásu širokém 2 m podél zdi atria a u severního křídla Ditrichštejnského paláce v šířce 2,7 m. Plocha dotčená stavbou byla nejdříve snížena mechanizací na